

робці дезінфекційних засобів та контролі їх безпеки та якості, при розробці інструкцій щодо застосування розроблених дезінфекційних засобів для санітарної обробки.

Література

1. Список зареєстрованих ветеринарних препаратів [Електронний ресурс]. Режим доступу // <http://vet.gov.ua/db/drugs> – 16 с.
2. Змарліцькі С. Виявлення в молоці залишків ветеринарних ліків та інших забруднень. / Змарліцькі С. // Гігієна. – 2001. – №3. – С. 8.
3. Методи визначення та оцінки показників безпеки і якості дезінфікуючих, мийно-дезінфікуючих засобів, що застосовуються під час виробництва, зберігання, транспортування та реалізації продукції тваринного походження. Методичні рекомендації, затверджені Рішенням науково-методичної ради Державного комітету ветеринарної медицини України, протокол №1, 23.12.2009 р. І. Я. Коцюмбас, О. І. Сергієнко, О. М. Якубчак та ін. – К., 2009 – 125 с.
4. ДСТУ 3662-97 „Молоко незбиране. Вимоги при закупівлі”. чинний від 2002– 01.–01. Затв. наказом Держстандарту України № 736 від 05.12.1997 р. – К., 1998 – 16 с.

УДК 504.064:658.772

ЗДІЙСНЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ТА РАДІОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ УКРАЇНИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАХІД РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Твердохліб О.М., Ківшар В.І., Малько І.В.

Державна екологічна інспекція України
Новопечерський провулок, 3 корпус 2, 01042, м. Київ,
customs@dei.gov.ua

В статті розглянуто питання необхідності та ефективності здійснення державного нагляду (контролю) в частині проведення екологічного та радіологічного контролю на державному кордоні України, а також запропоновано механізми його вдосконалення. *Ключові слова:* екологічна безпека, екологічний та радіологічний контроль, державний кордон.

Осуществление экологического и радиологического контроля на государственной границе Украины как эффективный способ реализации государственной политики по обеспечению экологической безопасности. Твердохлеб А.Н., Кившар В.И., Малько И.В. В статье рассмотрены вопросы необходимости и эффективности осуществления государственного надзора (контроля) по проведению экологического и радиологического контроля на государственной границе Украины, а также предложены механизмы по его совершенствованию. *Ключевые слова:* экологическая безопасность, экологический и радиологический контроль, государственную границу.

Realization of ecological and radiological monitoring on the state boundary as an effective measure of the public policy supply of ecological security. A.Tverdohleb, V.Kyvshar, Y.Malko. In the article the question of necessity and efficiency of realization state supervision (control) at the part of conduct of ecological and radiological monitoring in state boundary of Ukraine, and improvement its mechanisms are presented. *Keywords:* ecological security, environmental and radiological monitoring, state boundary.

Введення

Відповідно до статті 16 Конституції України забезпечення екологічної безпеки держави є одним із основних напрямів державної політики України (1).

Одним із пріоритетних шляхів реалізації державної політики із забез-

печення екологічної безпеки визначається запровадження певних контрольних заходів в окремих сферах діяльності, зокрема під час здійснення зовнішньоекономічних операцій з екологічно небезпечними об'єктами та технологіями.

З метою встановлення контролю за переміщенням окремих товарів через митний кордон України статтею

319 Митного кодексу України передбачено необхідність проведення державного санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фіто-санітарного, екологічного та радіологічного контролю (2).

Згідно статті 20-2 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» екологічний та радіологічний контроль товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України здійснюється територіальними органами Державної екологічної інспекції України на відповідній території (3).

Радіологічний контроль здійснюється з метою контролю за дотриманням вимог чинного законодавства при переміщенні через державний кордон радіоактивних речовин і ядерних матеріалів. Вказаному виду контролю в обов'язковому порядку підлягають усі види товарів, крім електроенергії та товарів, які переміщуються трубопровідним транспортом.

Екологічному ж контролю підлягають вантажі, які містять промислову сировину, відходи виробництва, хімічні сполуки, токсичні хімічні, радіоактивні та інші небезпечні для навколишнього природного середовища і здоров'я людей речовини, засоби захисту рослин, стимулятори їх росту, добрива; всіх видів риб, диких тварин і рослин, зоологічних, ботанічних, мінералогічних колекцій, мисливських трофеїв (4).

Слід зазначити, що визначено конкретний перелік товарів (5) що підлягають державному екологічному контролю, у разі переміщення їх через митний кордон України, який розроблено з урахуванням положень міжнародних Угод і Конвенцій.

Так, під час перевірки вантажів забезпечується:

- контроль за дотриманням правил транскордонного перевезення небезпечних відходів, що регламентується Базельською Конвенцією про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням (6);
- контроль за правилами і умовами безпечного транспортування небезпечних хімічних речовин і сполук, що визначено Європейською Угодою про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ДОПНВ) (7);
- контроль за міжнародними правилами ввезення і вивезення з країн зразків видів дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення, що регламентується Конвенцією про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES) (8);
- контроль за експортом та імпортом озоноруйнівних речовин та продукції, що їх містить, що регламентується Монреальським протоколом про речовини, що руйнують озоновий шар (9);
- контроль за неперевищенням допустимих рівнів параметрів іонізуючого випромінювання на поверхні вантажів, що перевозяться територією України, що визначено Конвенцією про ядерну безпеку (10).

Матеріали і методи досліджень

На сьогоднішній день екологічний та радіологічний контроль здійснюється на 295 постах екологічного контролю в пунктах пропуску через

державний кордон України, а також у зоні діяльності митниці призначення та відправлення інспекторами з охорони навколишнього природного середовища чисельністю близько 1000 осіб.

З метою забезпечення проведення радіологічного контролю вантажів та транспортних засобів використовуються переносні прилади радіологічного контролю та стаціонарні системи, що встановлені на постах екологічного контролю, загальною кількістю 774 одиниці.

При цьому, з метою вдосконалення та підвищення ефективності радіологічного контролю в пунктах пропуску через державний кордон (виявлення випадків незаконного перевезення радіаційно-небезпечних об'єктів) існує необхідність у додатковому оснащенні пунктів пропусків через державний кордон України стаціонарними системами радіологічного контролю.

Важливе значення також має створення сприятливих умов для виконання своїх службових обов'язків кожним державним інспектором з охорони навколишнього природного середовища, що є запорукою ефективного виконання покладених державою на екологічну службу завдань щодо запобігання та транспортного перевезу радіаційно забруднених речовин. З метою підвищення професійної підготовки фахівців по роботі з технічними засобами радіаційного контролю та ефективної експлуатації сучасних дозиметрів-радіометрів проводяться навчання, у тому числі із залученням європейських експертів.

За здійснення радіологічного та екологічного контролю вантажів і транспортних засобів окрема плата

не стягується, а справляється єдиний збір, який перераховується до Державного бюджету України (11).

Слід також зазначити, що розуміючи актуальність питання щодо збільшення зовнішнього товарообігу, зокрема, шляхом спрощення та прискорення процедури проходження товарів через пункти пропуску на державному кордоні Держекоінспекція України співпрацює із зацікавленими службами в напрямку удосконалення механізмів проведення контрольних операцій з об'єктами контролю, що переміщуються через митний кордон України.

Так, нині контроль більшості товарів, що підлягають екологічному контролю здійснюється у пунктах пропуску через державний кордон митними органами у формі попереднього документального контролю, що сприяє прискоренню перетину кордону транспортними засобами з вантажами.

Також важливим заходом щодо прискорення процедури проходження імпортованих товарів через пункти пропуску на державному кордоні є проведення першого етапу радіологічного контролю (експрес аналізу) за допомогою стаціонарної апаратури у пунктах пропуску через державний кордон та пропуск товарів в зони діяльності митниці призначення для завершення інших етапів радіологічного контролю.

Результати. Про ефективність діяльності в частині здійснення контрольних операцій з об'єктами контролю, що переміщуються через митний кордон України свідчать дані за результатами роботи територіальних органів Держекоінспекції України.

Так, протягом 9 місяців 2013 року підрозділами Держекоінспекції України здійснено екологічний контроль 18 млн. тонн вантажів, радіологічний контроль 215,5 млн. тонн вантажів та 1,5 млн. одиниць автотранспортних засобів.

У результаті виявлення порушення вимог природоохоронного за-

конодавства, норм і правил екологічної та радіаційної безпеки у пунктах пропуску через державний кордон України та в зоні діяльності митниць призначення і відправлення мали місце 153 випадок заборони переміщення вантажів і транспортних засобів, загальною вагою 9,8 тис. тонн.

Діаграма 1. Основні види порушень, що призвели до заборони переміщення вантажів і транспортних засобів

Найбільшу кількість, а саме 62% випадків заборони переміщення вантажів і транспортних засобів здійснювались через несанкціоноване перевезення через державний кордон вантажів з перевищенням встановлених радіаційних показників. Також, підставами для заборони подальшого переміщення вантажів і транспортних засобів територією України були порушення вимог до перевезення вантажів, що визначаються постановами Кабінету Міністрів України від 13.07.2000 №1120 та від 20.06.1995 №440.

Зважаючи на виявлені порушення до порушників вимог природоохоронного законодавства застосовува-

лись заходи інспекційного реагування. Так, винесено 12458 постанови, про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу на загальну суму 2,4 млн. гривень.

Висновки. Таким чином, одним із найголовніших завдань забезпечення екологічної безпеки держави є недопущення потрапляння на її території радіаційно забруднених, небезпечних для здоров'я та оточуючого середовища речовин. Для досягнення вказаної мети необхідно встановити ефективний контроль за переміщенням територією України небезпечних об'єктів та речовин, що ґрунтується на забезпеченні наступних складових:

- вдосконалення та врахування європейських стандартів під час розробки нормативно-правових актів з вказаного питання;
- захищеність державних службовців та підвищення авторитету державної служби;
- забезпечення постів екологічного контролю новітньою апаратурою радіологічного контролю та вдосконалення методів їх застосування;
- співпраця та обмін досвідом із цікавленими службами, міжнародними організаціями.

Література

1. Конституція України (із змінами)/[Електронний ресурс]- Режим доступу: [http://www.rada.gov.ua];
2. Митний Кодекс України від 13 березня 2012 року №4495-VI)/[Електронний ресурс]- Режим доступу: [http://www.rada.gov.ua];
3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (із змінами) від 25 червня 1991 року N1264-XII)/[Електронний ресурс]- Режим доступу: [http://www.rada.gov.ua];
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про здійснення екологічного контролю в пунктах пропуску через державний кордон» від 20 березня 1995 року N198)/[Електронний ресурс]- Режим доступу: [http://www.rada.gov.ua];
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення державного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон України» від 5 жовтня 2011 року № 1031 (із змінами)/[Електронний ресурс]- Режим доступу: [http://www.rada.gov.ua];
6. Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням/[Електронний ресурс] - Режим доступу: [http://www.rada.gov.ua];
7. Європейська Угода про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ДОПНВ)/[Електронний ресурс] - Режим доступу: [http://www.rada.gov.ua];
8. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення/[Електронний ресурс] - Режим доступу: [http://www.rada.gov.ua];
9. Монреальський протокол про речовини, що руйнують озоновий шар/[Електронний ресурс] - Режим доступу: [http://www.rada.gov.ua];
10. Конвенція про ядерну безпеку/[Електронний ресурс] - Режим доступу: [http://www.rada.gov.ua];
11. Закон України «Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України» від 4 листопада 1999 року N 1212-XIV (із змінами)/[Електронний ресурс]- Режим доступу: [http://www.rada.gov.ua];